

**TYÖVÄEN
MUISTITIETOTOIMIKUNNAN**

KYSELY

**NÄYTTÄMÖTYÖN
VAIHEILTA**

NÄYTTÄMÖTYÖN VAIHEILTA

Työväen näyttämötoiminnan historia on yhtä vanha kuin työväenliikkeen. Sen merkitys koko järjestö- ja harrastustoiminnan kentässä on taannoisina vuosikymmeninä ollut usein keskeinen, eräissä tapauksissa se on ollut paikkakunnan ainoakin työväen toiminnan muoto. — Kokonaisuudessaan näyttämötyö kytkeytyy työväenliikkeen monivaiheiseen tapahtumarikkaaseen, nousujen, laskujen, toiveiden, pettymysten; aina jatkuvan taistelun ja sitkeän uustruksen historiaan.

Aikaisemmin kuului melkein pä kaikkiin huvitilaisuuksiin muun ohjelman ohella näytelmä. Tällaisen iltamatyyppisen ohjelmatoiminnan piiristä alkoi sitten vähitellen eriytyä erityiseksi lohkokseen työväen näyttämö ja työväenteatteri.

Näyttämötoiminnan historiaa ei ole tähän mennessä voitu kartoittaa perusteellisesti, se muodostaa laajan tutkimuskentän. Tällaisen tuttimustyön edellytyksiä luovan aineiston tallentaminen on välttämätöntä, ja on korkea aika käydä keruutyöhön. — Työväen Näyttämöiden Liitto ja Työväen muistitietotoimikunta ovat yhteistoimin halunneet toimia tämän työn käynnistäjinä. Tässä mielessä vetoamme yhteisvastuullisesti sekä näyttämöväkeen ja heidän tukijoukkoihinsa; niin myös muihin muistitiedon ja historiallisen aineiston tallentajiin ynnä uusiin asianaarrastajiin.

Tämän keruun lähimpänä tavoitteena on näyttämöveteraanien muistojen tallentaminen ja säilyttäminen tulevan tutkimuksen tarpeisiin. Lisäksi näyttää tavoittelemisen arvoiselta myös muistelmanäytteiden julkaiseminen valikoimana, jonka kautta mahdollisimman laajat piirit voivat tutustua työväen näyttämöiden kokemuksiin ja heidän rikkaaseen muistelmataineistoonsa.

Tätä kysymyssarjaa voivat käyttää apunaan sekä omien muistelmiensa kirjoittajat että haastattelijat. Pääpaino on syytä panna kertojan omaehtaisiin kokemuksiin ja lähimpään ympäristöön liittyviin muistoihin. Kerrottaessa omiin kokemuksiin perustumattomista tiedoista on syytä mainita, miten ne on saatu. Mikäli mahdollista on myös syytä mainita tapahtumien aika ja paikka sekä kulloinkin puheena olevien henkilöiden, järjestöjen ja laitosten oikeat nimet. Mikäli kertoja ei halua ilmoittaa omaa nimeään, mainitaan hänen ikänsä, sukupuolensa ja ammattinsa.

Muistelmät ja haastattelut kirjoitetaan normaalkokokoiselle (A 4) paperille. Paperin kääntöpuolelle ei tule tekstiä — se jää puhtaaksi. Sivun vasempana reunana pyydetään jättämään 2—3 cm:n tyhjä tila kansiointityön helpottamiseksi. Keräelmien arvon määrää asiassältö, joten esitystaidolliset, oikeakielisyys- ja tyyliseikat eivät ole keskeisiä. — Vaikka kirjallinen tallennusmuoto onkin osoittautunut muistelmataineiston keräämisessä kaikkein käyttökelpoisimmaksi, voidaan joissakin tapauksissa keruuta suorittaa myös ääninauhoille. Puhuttu sana ei kuitenkaan kirjoitettuna aina ole kovin täsmällistä. — Keruun tavoitteena on ensi sijassa kirjallisen aineiston saaminen.

Muutamiin **harvolihinkin kysymyksiin** vastaaminen voi merkitä arvokasta lisää keruun tuloksiin. Siis **kysymyssarjan pituus ilköön estäkö keräelmien** vaikkapa lyhyidenkin **tallentamista**. Myös ilman kysymyssarjaa kirjoitettu aineisto on tervetullutta. Keruuooppaan yhteyteen sijoitettu tapahtumataulukko helpottaa yhdessä kysymyssarjan kanssa asioiden muistiin merkitsemistä.

Näyttämömuistojen keruussa jaetaan raha- ja kirjapalkintoja, pieninä tunnustuksena työstä 31. 12. 77 mennessä keräelmänsä lähettäneiden kesken. — Keruutyö jatkuu myös tämän jälkeen, joten myöhemminkin tuleva aineisto talletetaan mielihyvin.

Keruuseen osallistuvilla korvaetaan paperi-, posti- ja ääninauhojen ostokulut pyydettyä.

Huom! Erilainen näyttämötoimintaan liittyvä aineisto, kuten pöytäkirjat, toimintaselostukset, harvinaiset käsikirjoitukset, roolivihkot, valokuvat, muistiinpanot yms. ovat arvokas tallennustyön kohde. Myös tällaista aineistoa otetaan mielihyvin vastaan, ja ne tullaan säilyttämään tulevaa historian kirjoitusta varten.

Työväen muistitietotoimikunnan osoitteesta, johon myös kertynyt aineisto lähetetään, on saatavissa lisää keruuooppaita, ja sieltä vastataan keruuta koskeviin tiedusteluihin, puhelin 737 791. Keruuooppaita saa myös Työväen Näyttämöiden Liitosta.

Työväen muistitietotoimikunta
Paasivuorenkatu 5 B, 00530 Helsinki 53

KYSYMYKSIÄ

Kerääjän täydellinen nimi, syntymäaika ja osoite.

Kertojan täydellinen nimi, syntymäaika ja -paikka sekä pääammatit tai ammatit eri aikoina. Tärkeimmät kertojan mahdollisesti hoitamattomat muistot.

Varhaiset muistosi näytelmätoiminnan vaiheilta.

Ensimmäiset muistosi näkemästäsi näytelmästä ja tilaisuus, jossa se esitettiin? Näytelmän nimi, aihe ja esittäjät?

Ensimmäiset henkilökohtaiset osallistumisesi ohjelmatoimintaan. Mitä, missä, milloin näyteltiin (tai muuten esiinnyttiin)? Kuka ohjasi tai johti? Pääesiintyjät, oma osuutesi? Ohjelman sisältö (näytelmän nimi)?

Kerro lisää osallistumisestasi näytelmä- ja esiintymisryhmien toimintaan. Kuka innosti tai veti sinut mukaan? Millä tavoin? Mikä oli toiminnan motiivina (esim. järjestön taloudellinen menestys, aatteellinen kasvatus, hyväntekeväisyys, ajanviete ja seuran tarve, taitojen oppiminen jne.)? Esimerkkejä tätä koskevista keskusteluista.

Millä tavoin näytelmätoiminta kytkeytyi muuhun työväentoimintaan (näyttämön tai teatterin nimi, mahdolliset peitenimet, kuten raitiusseuran näyttämö jne., sen hallinto ja mahdolliset taloudelliset ja poliittiset taustavoimat ja toimintatavat)?

Näytelmätoiminta iltamien ja valistustyön, valistusretkien yms. osana (millä tavoin ohjelma koostui, miten järjestelyt ja matkat tapahtuivat, miten tilaisuudet onnistuivat jne.)? Mitä muuta ohjelmaa tilaisuuksiin kuului (esim. puheet, lausunta, huumori, kisällit, tanssi jne.), jotka esittivät?

Kerro edelleen nuoruusajkojesi näyttämötoiminnasta, kuten näytelijöistä, ohjaajista, harjoituksista, kulleista, puvusta ja maskeerausasioista, mainonnasta ja tiedotustoiminnasta, tuloksista, menoista jne.).

Miten esiintyjät hankittiin? Saa tiinko korvauksia esiintymisistä, matkoista yms.?

Tehtiinkö itse "sketsejä", millaisia? Oliko paikallisia tai muuten suosittuja kirjailijoita? Ketä erityisesti suositettiin, miksi?

Kerro yleisön suhtautumisesta esityksiin (myös erityistapauksista). Miten esityksiä arvosteltiin? Oliko se asiallista? — Miten itse arvioisit esitysten "tason", ohjauksen, esiintyjien, harjoitusten määrän, näyttämöolosuhteiden ym. osalta?

"Kaksoiset vain niin aluksi!" on menossa Helsingin Työväen Teatterissa joskus sotavuosina. Mukana kohtauksessa mm. kaksi työväennäyttämökonkaria Toivo Lahti ja Lennart Valkonpää.

Miten usein ohjelmistoon tuli uusi näytelmä, paljonko oli esiintymiskertoja yhdellä näytelmällä?

Miten eri väestöryhmät suhtautuivat näyttämötoimintaan ja kilpailuviin näyttämöihin?

Miten poliisit ja työnantajat suhtautuivat niihin? Miten eri näyttämöiden (esiintymisryhmien) erot näkyivät? Oliko erilaisten näyttämöiden ja iltamatoiminnan kilpailua paikkakunnallasi? Miten se vaikutti toimintaan?

Oliko vaikeuksia, esiintymislupien, esiintymistilojen, näyttelijöiden saamisessa? Miksi?

Kerro näyttämö- tai ohjelmatoiminnan kurssista ja niiden järjestäjistä. Miten keskusjärjestöjen (TNL:n tai muiden järjestöjen) toiminta vaikutti kentällä (esimerkkejä siitä)?

MYÖHEMPIÄ KOKEMUKSIA JA VERTAILUA

Kerro omasta urastasi näyttämötoiminnan piirissä.

Vertaile eri ajankohtien ilmiöitä näyttämötoiminnan kannalta edellä esitettyjen tai muiden kysymysten valossa. Tässä suositellaan kokemuksipiristä riippuen huumoimaan

seuraavat ajankohdat ja niiden tuomat muutokset:

- Aika ennen vuotta 1917
- vuodet 1917—1918
- 1920-luku
- lapuanliikkeen aika
- 1930-luvun loppupuoli
- sota-ajat 1939—45
- sodan jälkeiset vuodet
- 1960-luvulta nykypäiviin

Miten katsot seuraavien seikkojen vaikuttaneen näyttämö- ja iltamatoimintaan: huviveromääräykset, radion yleistyminen, elokuvan tulo, television vaikutus, yhteiskunnan tuki näyttämötyölle, työväenliikkeen jakaantuminen, sen vaikutusvallan ja aseman muutokset yhteiskunnassa?

Millalaiseksi katsoisit näyttämötyön merkityksen sinulle itsellesi, yleensä mukana olleille, työväenliikkeelle?

Jos voisit alkaa uudelleen, missä määrin seuraisit entistä rataa, missä kohden toimitisit toisin?

Muistamiasi kasuja tai huvittavia tapauksia?

Muita mieleesi jääneitä kokemuksia, jotka haluaisit kertoa tämän keräyksen yhteydessä?

